

Uit de bajes hup naar Ineke

'Hier was geen veroordeling'

„Ik werd opgenomen in het gezin”, vertelt Gerard (73). Hij zat een tijdlang vast vanwege een vermeende poging tot brandstichting en had even geen eigen plek nadat hij vrijkwam. Hij woonde voor zijn veroordeling in het midden van het land, maar wilde niet terug. „Daar kent iedereen mij.” Bij Ineke en Tjeerd voelde hij zich op zijn gemak. „Ik kwam bij hen in november. Tegen de feestdagen was ik gewoon deelgenoot van de familie, er kwamen ook kinderen en kleinkinderen langs. We deden samen spelletjes, ik speelde met de kinderen en kookte voor iedereen. Het was een warme ontmoeting. Helmaal geen antipathie. Ik was Gerard, gewoon zoals ik ben.”

„Iedereen wist wel waar ik vandaan kwam. Maar ze hebben nooit naar mij uitgegreden dat ik uit de PI [Penitentiaire Inrichting, red.] kom en dat ik veroordeeld ben geweest. Dat was fijn.”

Gerard vond het leuk om zich actief in te zetten in het huishouden. „Ik heb de hele trap gerenoveerd, gesaasd en voorzien van nieuwe vloerbedekking.” Zo kreeg het huis een warmere uitstraling. Ook kookte hij dikwijls voor Ineke en Ineke.

„We hebben nog steeds goed contact”, vertelt Gerard. Ook in het nieuwe huis van Ineke en Tjeerd in Friesland legde hij onlangs vloerbedekking. „Als ze hulp nodig hebben, dan doe ik dat graag. Het zijn gewoon heel vriendelijke mensen.”

Blote mannenbenen onder een kamerjas. Doos eieren op het aanrecht. Pannetje op het vuur. Keukenkastjes open. Het is zondag. In de keuken in het witte huis aan de Hoofdweg in Veenhuizen kookt ex-gedetineerde Gerard een ei. Hij is pas op zijn voeten en dit is niet zijn pan. Niet zijn aanrecht. Niet zijn keuken.

Na zijn tijd in de gevangenis komt het moment om de vleugels uit te slaan. De vraag is alleen: waarheen? Dat is nog onduidelijk, ter overbrugging verblijft hij als gast in het huis van Ineke en Tjeerd Baron (65 en 67). Zij hebben in 2017 het project in de Luwte opgezet vanuit hun stichting Neemas om vrijgekomen gedetineerden op te vangen die nog geen plek hebben. Zo komen ze terug in hun oude buurt, waar foute contacten lonken.

Bovenstaand beeld van Gerard in kamerjas is een herinnering van een paar jaar geleden. Eentje van Ineke. Ze kan er nu wel om lachen, toen niet. „Je moest Gerard soms echt vertellen wie hij wie inwoonde.” „Ik zie hem nog staan in zijn duster met blote benen. Geen gezicht. Boven – in zijn eigen woonvertrek en keuken – mocht hij dragen wat hij wilde. Niet beneden in onze keuken.” Ze had zich in de ochtend nog voorgenomen niet boos te worden, maar 's avonds kwam hij weer beneden in de kamersjas. „Ik zei: 'Je bent meters over mijn grens heen gegaan'.” Gerard beloofde beterschap.

TERUGKIJKEN

Nu is de tijd gekomen om op zulke voorvallen terug te kijken. Want Ineke en haar man Tjeerd houden er mee op; ze verhuizen naar Friesland. Hoge staties porselein op de plan-

Ineke en Tjeerd Baron: „We hebben hieraan veel vrienden overgehouden.”

Ineke en Tjeerd Baron stoppen met de opvang van ex-gedetineerden uit Veenhuizen in hun huis. „Mensen uit de gevangenis kennen alleen gebrokenheid. Ik wil ze een ander beeld laten zien.”

TEKST WOUTER HOVING
FOTO'S RENS HOOYENGA

ken verraden dat de eettafel bij tijde goed zat. Verhuisdozen staan al in de kamer. Boven zijn de kamers goeddeels leeg.

Het koppel werkt een dagje ouder en Ineke heeft het druk met haar werk als gesteeld verzorger bij zorginstelling Phusis. Belangrijker nog: voor Tjeerd kan de opvang niet doorgaan. Hij lijdt aan de ziekte van Parkinson en moet thuis tot rust kunnen komen zonder sociale verplichtingen. In de afgelopen jaren haalde Ineke ruim twintig voormalig gedetineerden of familieleden van gevangenen in huis. Zes van hen bleven langere tijd. Veel anderen kwamen een weekende of een nacht. Soms zelfs korter. „Waren ze net vrij, moesten ze bij de

bushalte nog een uur wachten op de bus. Dan zag ik ze staan en zei: 'Kom maar even binnen voor een kopje koffie.'” Echtgenoot Tjeerd had een eigen timmerbedrijf en liep op de achtergrond mee.

GOED ALS STAGEBEGELEIDER

Dat Ineke met gedetineerden in aanraking kwam, lag helemaal niet voor de hand. In 2005 werkte ze nog bij de Rabobank. Ineke wilde iets anders. Ze zat in een 'emotionele burn-out', zoals ze het zelf noemt. „Ik kon mijn gevoelens niet kwijt.” Onverwikt verdriet vanwege het overlijden van haar vader speelde een rol, evenals de levenslange wens om therapeut te worden. Dat was nooit gebeurd, want – zoals in het ouderlijk huis werd ingeprent – die taak was weggelegd voor mannen in het bestuur van de kerk.

In 2005 ging Ineke naar een christelijke conferentie over geestelijk herstel. Ze sprak met gebroken mensen. De verhalen maakten indruk: een vrouw schaamde zich omdat ze die halve week voor de sekscamera zat. Een man was beschuldigd door zijn vader die eens een nest jonge katjes verzoep en tegen zijn zoon zei: „Dat zou ik ook met jou moeten doen.”

In de autorit naar huis nestelden de verhalen zich in haar hoofd. De winterzon scheen op de ramen, terwijl Ineke alle gesprekken nog eens liet binnenkomen. Verhalen van haar eigen herstel én dat van anderen. „Ik leerde om het oordelen los te laten. Ik zag hoe waardevol mensen waren. God was mijn stagebegeleider.”

„Die conferentie had een zuiverende werking. Onderweg naar huis zweefde ik een beetje en zei: 'God, zeg U maar wat er moet gebeuren.'” Dat werd dus werk in de gevangenis. Dat gebouwd waar ze al achttien jaar voorlans reed naar haar werk in Assen. Ooit had Ineke nog gezegd: ik wil alles voor God doen, als het maar niet in de gevangenis is. Toen kon ze dat oordelen nog niet loslaten.

Maar juist die plek kwam nu de conferentie op haar pad. Tijdens een uitstapje met het Rabobankbestuur vertelden collega's aan Ineke over hun vrijwilligerswerk in de gevangenis. Ineke voelde onmiddellijk: dat wil ik ook. „Dat gevoel werd nog groter vanaf het moment dat ik de gevangenis inliep.” Nog hetzelfde jaar als de conferentie werd

„Bij jullie zie ik wat liefde is’, hoorden we vaak terug van onze gasten”

Ineke Baron in het witte huis uit 1909 aan de Hoofdweg in Veenhuizen. „Dit huis heeft herstel nodig, net als de mensen die erin woonden.”

ze vrijwilliger bij kerkdiensten in een van de gevangenis in Veenhuizen. Tegelijk ging ze zich inzetten bij Gevangenzorg Nederland. Ze begeleidde kinderen tijdens hun bezoek in de strafinrichting, praatte met gevangenen en hun gezinnen, deed mee in groeps gesprekken en bracht cadeautjes van opgesloten vaders naar kinderen buiten de tralies. In 2012 werd ze op vrijwillige basis geestelijk verzorger in de jeugdgevangenis, omdat de dominee in die tijd was weggezuigd. Er was alleen nog een imam. Maar een van de gevangenen, Poppo, wilde een dominee. En die kreeg hij.

Veenhuizen gaf Ineke voldoening. Al bleef het spannend. Elke keer als Ineke de afgelopen vijftien jaar voor de gevangenispoort van Veenhuizen stond, zei ze in gedachten. „God, geef me wijsheid, geef me liefde.”

DE ENE OPLEIDING NA DE ANDERE

In 2009 stopte Ineke met haar werk bij de Rabobank en legde zich volledig toe op haar nieuwe werk. Ook startte ze, inmiddels de 50 gepasseerd, de ene na de andere opleiding. Psychosociaal en pastoraal theologie, theologie, voorgangeropleiding aan de baptisten-seminarie in Amsterdam, criminologie, sterfensbegeleiding en rouwverwerking. In Haulerwijk had ze de landelijke primair door als eerste vrouw een stageprek te houden in een gereformeerd vrijgemaakte gemeente.

jaar woonde Chris in een starcaravan achter de woning in hun toenmalige woonplaats Bakkeveen. Dat was spannend, geeft Ineke toe. „Ik heb één dag vrij genomen en daarna zijn Tjeerd en ik weer naar ons werk gegaan. Hij was alleen in ons huis. Het begon gewoon met vertrouwen geven. Als iemand voelt: hij vertrouwt mij, dan wil diegene ook bewijzen dat-ie dat waard is.”

Er volgden rond 2007 meer gedetineerden en familieleden die tijdelijk bij Ineke en Tjeerd introkken. Dat hield op den duur op, omdat Inekes dochter in 2012 introk met man en drie kinderen.

HERSTEL

Maar later ging het weer kriebelen: de opvang van personen die ontslagen werden uit de gevangenis. Ineke startte het project 'In de Luwte in het Rijksmonument aan de Hoofdweg in Veenhuizen. Deze opvanglocatie kreeg Ineke bij toeval. Ze vertelde haar plannen aan dorpelingen in de Koffie- en Theetuin in Veenhuizen. Ze kreeg het nummer van de verantwoordelijk ambtenaar van de gemeente Noordenveld en nog dezelfde middag zat het tweetal om tafel. Het is een pand dat bij de Penitentiaire Inrichting hoort. In dat witte huis, gebouwd in 1909, woonde ooit de dominee en later de huissarts van de gevangenis.

De woning die Tjeerd en Ineke nu gaan verlaten, is vervallen. Aan de buitenkant van dit huis wijst Ineke scheuren aan: „Dit huis heeft herstel nodig, net als de mensen die erin woonden.”

De opvang, vijf jaar lang, was natuurlijk best wel eens spannend. Zo waren er ook wel eens gasten in huis die iemand om het leven hadden gebracht. Op den duur zou er ook iemand die veroordeeld was voor moord voor langere tijd bij Ineke en Tjeerd in huis komen. „Ik vond het een sympathiek persoon, maar heb daar toch ook wel even wakker van gelegen. Uiteindelijk is dat niet doorgegaan, omdat die man niet in Nederland mocht blijven.”

Maar het had gemogen. Want uiteindelijk ging het er de afgelopen vijf jaar uit om dat de gedetineerden bij Ineke en Tjeerd een soort gezinssituatie konden leerden kennen. Ze draaiden in het huishouden mee. Iets wat voor veel van hen allesbhalve normaal was. „Wij wilden hen laten zien wat liefde is”, zegt Ineke.

Dat merkte ze bijvoorbeeld bij Joas (niet zijn echte naam), de eerste bewoner van In de Luwte. Hij was toen een jonge gevangene van 19 jaar. „Jullie horen helemaal bij elkaar”, zei Joas over het echtpaar Baron. „En dat is precies wat ik wilde laten zien”, zegt Ineke. „Veel mensen uit de gevangenis kennen alleen gebrokenheid in het gezin, scheidingen. Vanuit zo'n situatie heb je nooit een eerlijke kans gekregen.”

Joas had geknikt. „Als ik naar mijn vrienden kijk is er niemand van wie de moeder en vader nog bij elkaar zijn. Als ik een relatie krijg, wil ik net zo een als jullie.”

VRIENDEN

De tijd van de gevangenschap ligt nu achter Ineke en Tjeerd. Het echtpaar is blij dat ze vijf jaar lang een thuis hebben mogen bieden aan een groep mensen zonder plek in de maatschappij. Tjeerd: „We hebben hieraan veel vrienden overgehouden.”

Het contact is vaak nog goed en blijft hartelijk. Zoals met de eigenwijze, inmiddels 73-jarige Gerard, die uiteindelijk 13 maanden op de bovenverdieping van hun opvanghuis woonde. Samen konden ze nu lachen over het voorval met de duster. Ineke: „Hij heeft het er nog wel eens over. Als wij bij hem thuis langs komen, zegt-ie: 'Hier kan ik tenminste de hele dag in mijn duster lopen.'”

'Ineke en Tjeerd zijn mijn redding geweest'

Poppo (29) woonde in 2018 drie maanden bij Ineke en Tjeerd. Hij kende Ineke al vanaf 2012, vanwege haar werk in de gevangenis. Op zijn 17de en 22ste zat Poppo twee keer vast voor een winkeltoverval en mishandeling van een drugsdealer. Hij kwam in verschillende gevangenis- en inrichtingen terecht: Zwolle, Groningen, Veenhuizen, Eindhoven en het Pieter Baan Centrum in Almere. „Waar ik ook kwam, Ineke bezocht mij. Dat zie je niet bij andere hulpverleners.” Toen Poppo in 2018 vrijkwam had hij geen onderdak. „Ineke vroeg of ik bij hen wilde wonen. Dat vond ik moeilijk, want we hadden toen een goede band. Die wilde ik niet verstoren door daar te gaan wonen. Maar ik wist ook: of ik ga bij hun wonen, of ik ga de daklozenopvang in en dan ga ik misschien wel weer de verkeerde kant op. Ik kon nergens terecht.”

Poppo belandde dus voor drie maanden bij Ineke en Tjeerd, tot hij een eigen stekkie had. Ineke hielp Poppo ook aan een baan. „Zij zijn mijn redding geweest. Dat ze nu stoppen is een aderlating voor de maatschappij.” Inmiddels heeft hij een vriendin, een zoon en een trouwplanning. Ineke mag als dominee hun huwelijk inzeggen.

„Ze is een soort familie. Zelfs als je bijvoorbeeld een moord hebt gepleegd, ben je welkom bij Ineke. Ze zal je niet veroordelen voor iets wat je hebt gedaan. Dat vind ik bijzonder. Oordelen kun je in 2 seconden, maar het goeie in mensen vinden is veel moeilijker. Zoals zij kan vergeven... Had ik daar maar wat van.”